

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

**AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL
TWEEDE VRAESTEL
MEMORANDUM**

Hierdie memorandum bestaan uit 26 bladsye.

NASIENRIGLYNE

1. As 'n kandidaat meer as die vereiste aantal vrae gedoen het, word net die eerste antwoord/respons nagesien. (Die kandidaat mag nie die opstelvraag EN die kontekstuele vraag oor dieselfde genre beantwoord nie.)
2. Indien die antwoord in meer as een sin aangebied word en die antwoord nie in die eerste sin voorkom nie, maar dit tog tot die antwoord in die tweede sin lei, word die antwoord in die tweede sin nagesien.
3. Vir oop vrae waar JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE plus 'n motivering vereis word, word slegs die rede/motivering oorweeg. Indien die kandidaat nie JA/NEE skryf nie, maar die motivering is korrek, word die punt toegeken.
4. Indien die kandidaat JA/NEE sê, moet die motivering korrek wees, anders verloor die kandidaat die punt.
5. Vir WAAR/ONWAAR – of FEIT/LUG JOU MENING vrae, word die punte verdeel:
  - 1 punt vir WAAR/ONWAAR of FEIT/MENING **en**
  - 1 punt vir die rede/motivering/aanhaling.
    - As die leerder se WAAR/ONWAAR reg is, maar die motivering is verkeerd, verdien die leerder net EEN punt.
    - As die WAAR/ONWAAR verkeerd is, maar die motivering is reg, word GEEN punte toegeken nie.
6. Fals (Vals) kan aanvaar word. (*False* is egter verkeerd, want dit is Engels.)
7. Indien die kandidaat woorde uit 'n ander taal gebruik as die taal waarin die vraestel verskyn, word die vreemde woorde geïgnoreer. Indien die antwoord sonder die vreemde woorde sinvol is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie. Indien die vreemde woord in die antwoord vereis word, word dit aanvaar.
8. Aanvaar dialektiese variasies.
9. Indien die kandidaat kru taal gebruik, word die kru woorde geïgnoreer. Indien die antwoord sonder die kru woord sinvol is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie.
10. Waar een-woord-antwoorde gevra word en die kandidaat 'n volsin gee, is dit korrek mits die korrekte woord onderstreep word of op een of ander wyse uitgelig word.
11. Vir meervoudigekeuse-vrae word sowel die letter as die korrekte antwoord wat ten volle uitgeskryf is, aanvaar.

12. As 'n kandidaat twee antwoorde gee en die eerste antwoord is verkeerd, maar die tweede antwoord is reg, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer.
13. As antwoorde verkeerd genommer is, word die antwoorde volgens die memorandum nagesien.
14. As 'n spelfout die betekenis van 'n antwoord beïnvloed, word dit verkeerd gemerk. As die spelling nie die betekenis van die antwoord beïnvloed nie, word dit as korrek beskou.
15. **Opstelvraag:** As die opstel korter as die vereiste lengte is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie omdat hy/sy hom-/haarself gepeenaliseer het. As die opstel te lank is, laat 'n oorskryding van 'n maksimum van 50 woorde (disjunkte ortografie) toe en ignoreer die res van die opstel.
16. Ter wille van nasien kan regmerkies gebruik word om feite aan te dui.

VERDUIDELIKING	SIMBOOL	BESKRYWING
Woordorde	(. . .)	Hakies
Spelfout	—	Kort strepie onder 'n woord
Woordkeuse	/	Haal met 'n streep deur
Tydfoute	T (in die kantlyn)	Hoofletter T
Woord (e) weggelaat	^	Weglaatteken
Paragraafindeling	//	Dubbel skuinsstreep
Herhaling	hh (in die kantlyn)	Dubbel hh
Onduidelik/onverstaanbaar	∫	Kronkelstreep
Saamgeflans uit vraestel	Vr (in die kantlyn)	Hoofletter V kleinletter r
Punktuasie	O	Omkring

17. Punte word soos volg aangedui:
 KODE I =
 KODE T =
 KODE S =
Punt
18. 'n Kandidaat word nie gepeenaliseer as aanhalingstekens ontbreek nie, al vereis die vraag dit.
19. Wanneer twee of drie feite/punte vereis word en die kandidaat gee 'n hele reeks, word slegs die eerste twee of drie feite/punte nagesien.
20. By 'n vraag waar enige GEBEURE in die regte volgorde gerangskik moet word, verdien die kandidaat EEN punt per korrekte antwoord mits dit op die korrekte plek staan.
21. Halwe punte word slegs aan die einde by die groottotaal tot 'n hele afgerond.
22. Gebruik die rubriek in hierdie MEMORANDUM om die opstelvrae na te sien.

AFDELING A: ROMAN**VRAAG 1: OPSTELVRAAG*****KRINGE IN 'n BOS* – Dalene Matthee**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel as moontlik feite voorsiening. Die kandidate hoef nie al die feite te gee nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkeles skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Gebruik die rubriek na VRAAG 16

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Wat Maska van Saul verwag het:

- Saul moet Oupoot as dier-broer aanvaar.
- Saul moet Oupoot beskerm.
- Saul moet die Bos beskerm.
- Saul moet in die Bos bly.
- Saul moet vrede maak met Jozef.

Wat Oupoot verwag het:

- Saul moet in die Bos bly.
- Saul moet die Bos beskerm.

Die invloed van Saul se besluit om by McDonald te gaan werk op hierdie verwagtinge:

- Saul moet die Bos verlaat om by McDonald te gaan werk.
- Kan Oupoot nou nie meer beskerm nie.
- Werk by McDonald, want hy kan nie met die leuens/bygelowe van die Bos saamleef nie.
- Gaan gevolglik minder glo aan dier-broerskap (band tussen hom en Oupoot).
- Bosmense sien hom as weggejaagde en verraaier.
- Word vervreem van bosmense.
- Josef glo hy spioeneer.
- Kan nou glad nie met Josef vrede maak nie.
- Voldoen nie aan óf Maska óf Oupoot se verwagtinge nie.

Die invloed wat Saul se besluit om goud te delf op die verwagtinge gehad het:

- Saul glo dat die ontdekking van goud sy uitkoms is.
- Die goud behoort aan die bosmense.
- Die Bos hoef dus nie meer uitgeroei te word om te oorleef nie.
- So kan die Bos beskerm word.

- Delwers roei Bos uit.
- Saul leer delwers van soorte hout.
- Maak delwers skrik.
- Beskerm so die Bos.
- Saul woon nou in die Bos.
- Kan 'n ogie oor Oupoot hou.
- Dis juis die delwery wat Pa laat vra om te ontken hy is 'n Barnard.
- Saul raak vervreem van sy familie.
- Voldoen net aan verwagting om die Bos te beskerm.

Die invloed wat Saul se besluit om Oupoot te skiet op die verwagtinge gehad het:

- Saul wil Oupoot die vernedering spaar om deur Terblanche geskiet te word.
- Besef te laat Oupoot is dier-broer.
- Kom tot insig om Oupoot te beskerm.
- Kon hom nie beskerm nie – Oupoot reeds geskiet.
- Kate bied Saul hoekerf aan.
- Kan so in Bos bly en dit beskerm.
- Saul aanvaar dat elkeen op sy eie manier omdraai.
- Bring vrede tussen hom en Jozef.
- Voldoen aan Oupoot en Maska se verwagtinge.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]

OF

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

KRINGE IN 'n BOS – Dalene Matthee

- 2.1 Dit was sy veertiende verjaarsdag ✓ en dit was vleis vir die mans wat moeg gewerk was. ✓ (2)
- 2.2 Hy wou sien of die gal werklik in die kop sit. (1)
- 2.3 Dit sou bewys dat die gal wel daar sit. (1)
- 2.4 Die regering het die vang van bloubokkies verbied. (1)
- 2.5 Hy is nuuskierig/wil dinge self uitvind/ontdek/wil nie net glo wat ander vir hom vertel nie. (1)
- 2.6 Hy wou weet of die oom dit self gesien het ✓ en of hy maar glo wat andere sê. ✓ (2)
- 2.7 Die grootmense lieg vir hom/glo die leuen ✓ en kan dus oor ander goed ook lieg/verkeerd wees. ✓ (2)

- 2.8 2.8.1 ONWAAR (1)
- 2.8.2 Hy was kwaad vir Saul omdat Saul die kwessie bevraagteken het. (1)
- 2.9 Maska (1)
- 2.10 Dit verwys na 'n spesifieke bos/die Knysnabos. (1)
- 2.11 Hulle het gesê dat hy Jozef se seun doodgetrap het. (1)
- 2.12 Hy is lief vir Oupoot (is sy dier-broer) ✓ en nou wil hy hom skiet. ✓ (2)
- 2.13 Dit voel asof hy in sy verlede terugstap. (1)
- 2.14 Hy wou wegkom van Knysna af ✓
Hy wou wegkom van sy verlede af. ✓ (2)
- 2.15 Maska het hom vertel dat Oupoot geskiet gaan word. (1)
- 2.16 D Saul se ma sterf.
A Saul sien Oupoot vir die eerste keer.
E Saul sien die dorp vir die eerste keer.
B Jozef beskuldig Saul daarvan dat hy vir Harrison spioeneer.
C Saul hoor gerugte dat daar goud in die Bos is. (5)
- 2.17 Hy het gesien hoe sy pa verneder word OF hy sien dat die dorpsmense niks van hulle dink nie/op hulle neersien. (1)
- 2.18 Hulle is vuil/wild/onnosel. (enige twee) (2)
- 2.19 Hy het nog net stories van die dorp gehoor/Hy het nie geweet wat om te verwag nie. (1)
- 2.20 Hy wou eendag wegvaar na waar hy vry kon wees. (1)
- 2.21 2.21.1 D Sterf aan die “godsiekte” (1)
2.21.2 A Familie van Arend (1)
2.21.3 B Soek vir goud (1)
2.21.4 C Bly in Saul-hulle se ou huis (1)

[35]**OF**

VRAAG 3: OPSTELVRAAG***DIE ONGELOOFLIKE AVONTURE VAN HANNA HOEKOM – Marita van der Vyver***

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel as moontlik feite voorsiening. Die kandidate hoef nie al die feite te gee nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Wie Fabienne werklik was

- Hanna is ontevrede met haar bestaan.
- Sy het 'n baie vrugbare verbeelding.
- Skep vir haar 'n "alterego", die fantastiese Fabienne
- Fabienne is en het alles wat Hanna wou wees en hê.
- Fabienne se lewe is ongekompliseerd en gelukkig.
- Haar pa is in elke opsig konvensioneel.
- Hy is 'n tandarts en welgesteld.
- Haar ma was 'n hortikultus, maar is nou 'n huisvrou.

Hoe Fabienne en Hanna verskil het ten opsigte van:**Voorkoms, Persoonlikheid en Gesin**

- Hanna se gesinslewe is gekompliseerd.
- Fabienne het net een suster, Hanna het twee stiefbroers en 'n halfbroer wat met poppe speel.
- Hanna se ma, Mana, glo dis sleg vir jou gesondheid om normaal te wees.
- Hanna se pa is gay en dra grimering.
- Haar stiefpa is 'n akteur.
- Hanna het 'n lae selfbeeld.
- Sy kritiseer haar eie voorkoms.
- Sy haat die gaping tussen haar tande, haar onsigbare borste, lelike voete en puisies.
- Sy is oortuig dat haar probleemvel die gevolg van slegte eetgewoontes is.
- Sy glo dat sy 'n hondelewe lei omdat sy en die twee honde (Patat en Pampoen) die enigste twee "gesinslede" is wat nog nooit gereis het nie.
- Fabienne het 'n fantastiese persoonlikheid.
- Sy het goeie selfbeheersing en ooreet haarself nie aan ongesonde kos nie.
- Sy het pragtige tande en 'n vlekkelose vel.
- Sy deel ook die dinge in haar lewe met ander mense.

Die gebeure wat tot Fabienne se “einde” gelei het.

- Tydens die vakansie op die berg kom Hanna tot ander insigte.
- Eers is die vakansie vir haar 'n marteling.
- Sy sien nie eens uit na haar verjaarsdag of na die koms van haar pa, Gavin, nie.
- Sy besef egter later dat om “anders” te wees, nie noodwendig “abnormaal” is nie.
- Sy waardeer nou elke lid van haar familie as uniek en spesiaal.
- Dit lei tot haar karakterontwikkeling.
- Sy aanvaar haarself.
- Sy besef dat sy nie 'n alterego vir ontvlugting nodig het nie.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF****VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG*****DIE ONGELOOFLIKE AVONTURE VAN HANNA HOEKOM – Marita van der Vyver***

4.1	Tibo	(1)
4.2	Hy is 'n proefbuisbaba/In 'n laboratorium vervaardig.	(1)
4.3	Dit beklemtoon Hanna se gevoel van minderwaardigheid/ontevredenheid met haarself.	(1)
4.4	Lae selfbeeld	(1)
4.5	Hy is net deel van 'n groter geheel/prentjie/bestaan nie op sy eie nie.	(1)
4.6	Armoedige woning/oud/verwaarloos.	(1)
4.7	Twee ouers met geen vaste inkomste nie. Ses gesinslede en met 'n baba oppad. Mana het 'n ateljee nodig om te skilder.	(enige TWEE) (2)
4.8	4.8.1 martelkamer	(1)
	4.8.2 Dit is die vuilste kamer in die huis/Seuns speel rowwe speletjies en maak mekaar soms lelik seer.	(enige EEN) (1)
4.9	Verwysing na Tafelberg.	(1)

- 4.10 Daar is te veel mense, diere en geraas/Sy het stilte nodig. (1)
- 4.11 Die huis is net so vreemd soos sy inwoners. (1)
- 4.12 4.12.1 WAAR/ONWAAR (1)
- 4.12.2 Kandidaat se motivering moet by antwoord in VRAAG 4.12.1 pas, bv. WAAR, want dis hoe jongmense praat; dis getrou binne die konteks van die verhaal. (1)
- 4.13 4.13.1 C Speel met *Action man*-poppe (1)
- 4.13.2 A Verliep op Sharon (1)
- 4.13.3 B Ma bly in Amerika (1)
- 4.13.4 E Baie vrygewig (1)
- 4.13.5 D Hanna se beste vriendin (1)
- 4.14 Dis baie agterlik/net vir armoedige mense/pas nie by iemand soos Sharon se lewe nie. (1)
- 4.15 Sy het dit by haar ouma in die Karoo gesien. (1)
- 4.16 nederigheid/beskeidenheid/respekvol teenoor ouer mense (1)
- 4.17 Hy is bang sy sal haar neus optrek. (1)
- 4.18 Sy vertel mooi stories.
Sy sing snaakse liedjies.
Sy bak lekker brood.
Sy kan nie goed lees nie. (enige DRIE) (3)
- 4.19 Sharon vertel haar alles van haar ouma (dinge wat sy nog nooit voorheen gehoor het nie). (1)
- 4.20 Sharon: uitgesproke/selfversekerd/welgesteld/mooi (1)
Hanna: skaam/selfbewus/armoedig/gewoon (1)
- 4.21 sterk verbeelding (1)
ingewikkelde gesinslewe (1)
- 4.22 Sy is nie modieus genoeg soos haar pa nie. ✓ (1)
- 4.23 Onkonvensionele gewoontes/Dra grimering/Gay/Peroksiedhare (enige TWEE) (2)

[35]

OF

VRAAG 5: OPSTELVRAAG**MEEULANDERS – Esta Steyn**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel as moontlik feite voorsiening. Die kandidate hoef nie al die feite te gee nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Die verskille tussen Fred en Schalk:

- Fred kom as die “goeie” persoon voor:
- Aantreklik.
- Selfversekerd.
- Besigheidsman.
- Vrouejagter.
- Dink geld kan alles regmaak.
- Ook oneerlik.
- Skalla kom as die “slegte” persoon voor:
- Opstandig – het as tiener van die huis af weggeloop.
- Afgunstig.
- Leef soos 'n boemelaar.
- Ontsien niemand nie.
- Slinks en uitgeslape.
- Laat ander mense sy vuilwerk doen en word nooit uitgevang nie.
- Wys later dat hy berou het oor sy dade.

Fred se verhoudings met ander vroue:

- Vernietig die vrouens in sy lewe.
- Verneuk die vroue met wie hy getroud was.
- Het verhoudings met ander vroue.
- Verkrag Kinnie terwyl hy met Sheila getroud was.
- Kinnie verwag sy kind.
- Fred probeer haar omkoop.
- Lei tot Sheila se selfmoord.
- Rokkel Elsabet van Jacob af.
- Elsabet beloof om altyd lief vir hom te wees.
- Ontdek dat hy in Kaapstad by 'n ander vrou slaap.
- Elsabet neem toevlug tot drank en pille.
- Elsabet sterf tragies (verdrink).

Schalk se bedrywighede:

- Smokkel met krewes wat nie groot genoeg is nie.
- Betrek Reggie se broer, Billy, by sy misdrywe.
- Was verantwoordelik vir die ongeluk waarin Sheila verlam is.
- Hy weet waarom Sheila selfmoord gepleeg het en pers Fred af.
- Hy vertel vir Elsabet waar en by wie Fred in die Kaap slaap.
- Gee Elsabet 'n nommer om te bel.
- Het dus ook indirek 'n bydrae tot Elsabet se vernedering.
- Steel krewes in die reservaatgebied.
- Jacob skiet op Skalla.
- Janka, wat op die jettie vir Kersvader gesit en wag het, word raakgeskiet.
- Billy help Skalla om Kaap toe te vlug.
- Het heel waarskynlik Ryna se man en seun vermoor en hulle huis aan die brand gestee.
- Schalk gaan terug Salamanderbaai toe om Ryna dood te maak.
- Jacob vind uit waar Schalk wegkruip en steek hom in 'n geveg dood.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF****VRAAG 6: KONTEKSTUELE VRAAG****MEEULANDERS – Esta Steyn**

6.1	Jacob	(1)
6.2	Ryna	(1)
6.3	6.3.1 Hy het Skalla (met 'n mes) doodgestee.	(1)
	6.3.2 Skalla het vir Janka raakgeskiet. ✓ Hy het Skalla gehaat oor dinge van lank gelede. ✓	(2)
	6.3.3 Jacob het in woede opgetree a.g.v. sy liefde vir Janka/die kwade gevoelens tussen die twee mans.	(1)
	6.3.4 Vyf jaar	(1)
6.4	Beskerming/Bevryding/Heling/Verlossing (enige EEN)	(1)
6.5	Die pyn kan dan in die takke (van die boom) ingroei.	(1)
6.6	Die normale druk is die storielyn. Die skuinsgedrukte teks is dagboekinskrywings.	(2)

- 6.7 6.7.1 Attie is baie handig (help graag). (1)
- 6.7.2 Janka het lekker gelag toe sy die eerste keer 'n pikkewyn sien. (1)
- 6.7.3 Hy is nog 'n kind/klein soos 'n sardyn. (1)
- 6.7.4 Donovan se pa het 'n bokkomfabriek. (1)
- 6.8 6.8.1 Camilla Calvin (1)
- 6.8.2 Wil weggom van verlede/Wil verlede uitwis. (1)
- 6.9 6.9.1 Toe hy deur die venster kyk, het hy 'n seemeeu sien duik. (1)
- 6.9.2 Hy sien Ryna as 'n moederlike persoon/iemand wat vir ander sorg. (1)
- 6.10 6.10.1 Ousanna (1)
- 6.10.2 Doreen (Bindeman) (1)
- 6.10.3 Sheila (Blanckenberg) (1)
- 6.10.4 Die boodskap dat Veronica (Kinnie) Fred (haar man) se kind verwag. (1)
- 6.11 6.11.1 C Kry tronkstraf weens kreefsmokkel (1)
- 6.11.2 E Jannerik se blinde suster (1)
- 6.11.3 A Eienaar van Bindeman Visserij (1)
- 6.11.4 B Onderwyseres by Salamander-Suid (1)
- 6.11.5 D Schalk (Skalla) se ma (1)
- 6.12 'n Mens verwag dat iets wat die naam express het, vinnig is, √ maar 'n stootkar is baie stadig. √ (2)
- 6.13 6.13.1 Henning van Hagen (Vincent se rekenmeester) (1)
- 6.13.2 Skalla moes vir Ryna √ doodmaak. √ (2)
- 6.13.3 Ryna het geweet dat Skalla en Henning by Vincent (haar man) se dood betrokke was √ en Henning was bang dat Ryna die polisie na hom sou lei. √ (2)

AFDELING B: DRAMA**BEANTWOORD ÓF DIE OPSTELVRAAG ÓF DIE KONTEKSTUELE VRAAG****VRAAG 7: OPSTELVRAAG****POPPIE – DIE DRAMA – Elsa Joubert en Sandra Kotzé**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir as soveel moontlik feite voorsiening. Die kandidate hoef nie al die feite te gee nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Wie en wat Jakkie werklik is:

- Jakkie se regte naam is Eric.
- Seun van ma Lena en Mbatane (Poppie se stiefpa).
- Poppie het hom as jong kind opgepas.
- Poppie is baie lief vir hom.
- Kom teen apartheidswette in opstand.
- Is vanaf begin gekant teen die paswette.
- Is die tritagonis wat tussen Poppie en staatswette staan.
- Kan as leier van die jonger geslag beskou word.
- Intelligent.
- Wil predikant word.
- Het vermoë om mense te oortuig.

Die redes waarom hy gekant was teen die grootmense se alkoholgebruik:

- Reeds op 8-jarige ouderdom (1960) geen respek vir dronk grootmense gehad nie – lag dronk Plank uit toe polisie hom uit hoenderhok haal.
- 1976: word leier van die kinders.
- Vang en slaan vir Plank omdat Plank dronk was.
- Jakkie en kinders gekant teen grootmense wat drink :
  - kinders word verwaarloos en nie skool toe gestuur nie.
  - dikwels word die grootmense wat dronk is, beroof en kom sonder geld huis toe.
  - kinders word negatief daardeur geraak.
- Jakkie en die kinders beskou die biersale en sjebeens as die oorsaak van die probleme:
  - brand biersale en sjebeens af.

Sy rol in die “struggle”:

- Jakkie sien hoe sy suster, Poppie, onder die apartheidswette ly.
- Haat hierdie wette.
- Baklei daarteen.
- Lei die kinders in optogte en brand van busse.
- Word in 1976 'n leier van die Comrades.
- Verklaar dat hy eers sal rus wanneer geregtigheid seëvier.
- Sê dat hy vir die grootmense, vir Poppie veg om deel van 'n beter land te wees.
- Sê dat hy/hulle sal veg tot almal in die tronk is.
- Hy is desperaat om toestande te verbeter.
- Baklei teen “migrants” omdat hulle nie met die geveg teen drank en die regering wil help nie.

Sy ontvlugting vanaf die veiligheidspolisie:

- Polisie op Jakkie se spoor.
- Jakkie skuil in Ma Lena se huis.
- Skiet polisieman.
- Veiligheidspolisie soek Jakkie.
- Vlug na Bonsile in Mdantsane.
- Vra Bonsile om hom te help om na Basoetoeland/Lesotho te ontsnap.

Sy karakterontwikkeling:

- Ons sien slegs een kant van Jakkie.
- Ontwikkel as karakter.
- Word algaande sterker.
- Meer leierskapseienskappe tree na vore.
- Staan meer en meer op vir die onderdruktes.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]**OF**

VRAAG 8: KONTEKSTUELE VRAAG**POPPIE – DIE DRAMA – Elsa Joubert en Sandra Kotzé**

- 8.1 Die kinders/mense wat hul lewens in die opstande verloor het. (1)
- 8.2 Die grootmense (1)
- 8.3 Jakkie is nie meer 'n kind nie, √ tog doen hy wat die kinders doen. √ (2)
- 8.4 Dit is die trekarbeiders (vanaf die tuislande) √ wat goedkoop arbeid in die stad lewer. √ (2)
- 8.5 8.5.1 Haar kleinkind sterf/word (op haar rug) met 'n klip raakgegooi. (1)
- 8.5.2 'n Mens moenie teen God se wil opstaan nie √ en sy aanvaar haar lot. √ (2)
- 8.6 Die verpligte onderrig van sommige vakke in Afrikaans. (1)
- 8.7 Kerstyd is 'n tydperk van blydschap en vrede √ terwyl die opstande uit ongelukkigheid ontstaan het/daar was nie vrede nie. √ (2)
- 8.8 8.8.1 ONWAAR (1)
- 8.8.2 Die drama gee 'n spesifieke tyd in ons geskiedenis weer √ en dit is hoe die mense praat/dis lewensgetrou. √ (2)
- 8.9 Die Here is met ons. (1)
- 8.10 8.10.1 Opgestaan (1)
- 8.10.2 Poppie glo dat Vukile in die plek van Stone gegee is. (1)
- 8.11 Sy sukkel: om 'n inkomste te verdien
met 'n siek en jaloerse man
om haar pas verleng te kry. (3)
- 8.12 8.12.1 Die Here sal sorg vir dit wat hy geskep het/Die Here sal voorsien. (1)
- 8.12.2 Poppie se vierde kind (Fezile/Week-end) (1)
- 8.13 8.13.1 Hoe hulle moet saamlewe √ en hoe hulle hulle moet gedra. √ (2)
- 8.13.2 Lambertsbaai (1)
- 8.13.3 Kinkhoes (1)
- 8.13.4 Stanford (1)

- 8.14 C Poppie lê siek vir 'n week.
A Vukile sterf
D Poppie werk vir Mev. Swanepoel.
B Poppie verhuur haar huis in Mdantsane. (4)
- 8.15 Poppie sukkel, maar sorg goed vir haar kinders.
Sy wil nie na 'n plek toe gaan waar daar nie 'n skool vir haar kinders is nie.
Sy gaan sonder 'n pas Kaap toe omdat sy daar meer kan verdien en beter vir haar kinders kan sorg.
Sy betaal sodat haar kleinseun (Vukile) versorg kan word.
Neem hom later saam Kaap toe om beter vir hom te sorg.
Sy baklei sodat haar kinders 'n beter toekoms kan hê. (enige DRIE) (3)
- [35]

OF

VRAAG 9: OPSTELVRAAG**PALJAS – Chris Barnard**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel as moontlik feite voorsiening. Die kandidate hoef nie al die feite te gee nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite.

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Die ongelukkigheid in die McDonaIdgesin se lewens voor Manuel se aankoms:

- Hendrik en Katrien se huwelik is abnormaal.
- Hulle slaap in aparte beddens.
- Hulle seun, Willem, slaap nog in Katrien se bed.
- Willem kan a.g.v. die abnormale omstandighede nie praat nie.
- Hierdie dui op die gebrek aan kommunikasie tussen gesinslede.
- Katrien is eensaam en voel verwaarloos.
- Sy verwelkom die aandag wat Frans vir haar gee.
- Willem neem sy ontvlugting tot musiek.
- Emma stel nie in mans belang nie a.g.v. haar ouers se "slegte" huwelik.
- Sy wil nie soos haar ma in 'n liefdelose verhouding wees nie.
- Bly dikwels alleen in haar kamer.
- Willem word by die skool geterg omdat hy nie kan praat nie.
- Het 'n lae selfbeeld.
- Elke gesinslid is ongelukkig, maar niemand wil dit sê nie.

Die nar se invloed op:**Willem**

- Manuel se joviale voorkoms is heel anders as die ongelukkige omstandighede waarin die McDonaldgesin hulle bevind.
- Willem is heeltemal gefassineerd deur die nar.
- Willem wil soos die nar wees.
- Hy wil ook lag en gelukkig wees.
- Wil deur sy ouers raakgesien word.
- Manuel wen Willem se vertroue deur hom toe te laat om die olifant rond te lei.
- Bou so sy selfbeeld op.
- Leer hom toertjies om andere te vermaak.
- Willem wen so sy ouers se trots.
- Manuel leer Willem om sy emosies te wys en nie bang te wees nie.
- Manuel aanvaar Willem, sien hom as goed genoeg t.s.v. sy spraakgebrek.
- Willem is baie gelukkiger wanneer hy sy narrekostuum dra.
- Willem kan weer praat.

Hendrik

- Hendrik is bly dat Willem weer kan praat.
- Beweeg nader aan Katrien.

Emma

- Emma begin weer klavier speel.
- Begin weer in die liefde glo.
- Besluit om vir Nollie 'n kans te gee.
- Is baie gelukkiger.
- Kommunikeer beter met gesin.

Katrien

- Katrien kry haar kind terug.
- Waardeer haar man en gesin van voor af.
- Willem slaap nie meer in haar kamer nie.
- Kan nou huwelik toelaat om na normaal terug te keer.
- Is meer ontvanklik vir Hendrik se fisieke toenadering.
- Hunker nie meer na opwinding elders nie.
- Is gelukkig met haar man en kinders.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

OF

VRAAG 10: KONTEKSTUELE VRAAG**PALJAS – Chris Barnard**

- 10.1 C leeu (1)
- 10.2 D motoriese moment (1)
- 10.3 10.3.1 ONWAAR (1)
- 10.3.2 Hy het Willem weer laat praat.
Hy het die McDonaldgesin weer nader aan mekaar gebring
Hy het die McDonalds en die gemeenskap nader aan mekaar gebring. (3)
- 10.4 D Nollie val langs Emma met sy fiets.
C Frans sê vir Katrien dat hy op haar verlief is.
B Die dominee praat baie streng teen duiwelsaanbidding.
A Die nar word uit die kerk gejaag.
E Die McDonald-gesin se venster word met klippe gebreek. (5)
- 10.5 Hy voel dat hy nie sukses in sy werk kan behaal nie ✓ en dat hy nie sy gesin kan gee wat hulle wil hê nie. ✓ (2)
- 10.6 10.6.1 Emma (1)
- 10.6.2 Bertie het Emma teen die trok vasgedruk ✓ terwyl sy een hand besig was om onder haar rok te vroetel. ✓ (2)
- 10.6.3 Nollie het Bertie se wind uitgeslaan. (1)
- 10.6.4 Hulle het 'n drankie saam geniet. (1)
- 10.7 10.7.1 B Bly in skuur (1)
10.7.2 C 'n Boer van die omgewing (1)
10.7.3 D Bakleierige persoon (1)
10.7.4 E Verlief op Emma (1)
10.7.5 A Praat te veel (1)
- 10.8 Manuel (1)
- 10.9 Vergelyking (1)
- 10.10 Hul armoedigheid/armoede (1)
- 10.11 grapmaker/kunstig/lief vir kinders/goedhartig/opreg. (enige TWEE) (2)

- 10.12 Sy sien hoe ongelukkig haar ma is en wil nie dieselfde ongelukkigheid beleef nie. ✓ Sy wil nie in 'n ongelukkige huwelik vasgevang word nie. ✓ (2)
- 10.13 'n Konsertina (1)
- 10.14 10.14.1 Hulle is met tamaties gegooi. (1)
- 10.14.2 Die Volstruisdans is 'n baie statige geleentheid ✓ en 'n mens verwag nie hierdie tipe gedrag by so 'n geleentheid nie. ✓ (2)
- 10.14.3 Kandidaat se eie opinie, bv. Ek stem nie saam nie, want dis kinderagtig/'n mens los nie jou probleme só op nie. (1)

[35]**OF****AFDELING C: KORTVERHALE****BEANTWOORD ÓF DIE OPSTELVRAAG ÓF DIE KONTEKSTUELE VRAAG****VRAAG 11: OPSTELVRAAG****STORIEJOERNAAL****MUTSUKU – Izak de Vries**

By die nasien van hierdie opstel maak die memorandum vir soveel as moontlik feite voorsiening. Die kandidate hoef nie al die feite te gee nie. Hulle kan oorsigtelik oor alles of intensief oor enkele skryf. Laat ruimte vir alternatiewe, toepaslike feite

Inleiding:

- Die stelling word sinvol ingelei.

Sy vriendskap met die hond:

- Die hond se naam: die rooi een.
- Die vryf tussen die hond se ore.
- Hy was al twee borde deeglik.
- Hy kook ter wille van die hond.
- 'n Skuldgevoel dat hy die hond afskeep.
- Hy krul styf op teen Mutsuku op die vloer nadat hy beseer is.
- Hy is bekommerd omdat Mutsuku by die dag ouer en swakker raak.
- Besmet homself met die etter uit die hond se wonde.
- Die ou man treur oor die hond se dood.

Hoe hy vir die hond sorg:

- Die pap wat hy elke keer kook.
- Die helfte word in die hond se bord gekrap – hulle deel alles.

- 'n Skuldgevoel as sy pap nog nie klaar is nie.
- Die bier wat sy maag vol maak.
- Gee sy eie helfte van die pap weer vir die hond.
- Hy eet avokado's en hou die meel vir die hond.
- Hy soek antibiotika vir sy hond.

Die inbraak toe die meel gesteel is:

- Die ou man se deur word in die aand oopgeskop.
- Die mieliemeel word gesteel.
- Mutsuku word geslaan.

Die hond se lyding:

- Mutsuku bloei nadat hy geslaan is.
- Etter loop uit Mutsuku se wonde.
- Mnr. Ndou wil nie opgeneem word nie, want dan is daar niemand om vir sy hond te sorg nie.
- Gee vir die hond ook antibiotika.
- Die hond gaan dood.

Slot

- Die stelling word sinvol saamgevat en afgesluit.

[35]

OF

VRAAG 12: KONTEKSTUELE VRAAG

STORIEJOERNAAL

LIED OOR NIEMANDSLAND – Jan Rabie

12.1	Die markplein (in die dorp)	(1)
12.2	Niemand was toegelaat om daar te kom nie.	(1)
12.3	vyf (5) jaar	(1)
12.4	Hy was 'n soldaat ✓ en is in 'n oorlogskamp gevange gehou. ✓	(2)
12.5	Sy ma	(1)
12.6	12.6.1 Na die oorlog was daar 'n nuwe regering en die dorp is in twee verdeel.	(1)
	12.6.2 Sy was bang dat hulle hom ook sou doodskiet.	(1)

- 12.6.3 Hy sou na Anna, sy geliefde, soek. (1)
- 12.6.4 Sy sê vir hom dat Anna aan 'n ander man verloof was. (1)
- 12.6.5 Hy het dit gehaat. (1)
- 12.7 12.7.1 C “ek sal nie lank meer lewe nie.” (1)
- 12.7.2 A “eendag sal die dorp weer een wees.” (1)
- 12.7.3 D “dis waar, ek is verloof aan 'n ander.” (1)
- 12.7.4 B “sy's jou vyand nou!” (1)
- 12.8 Sy het gesê hulle is sleg: hulle vloek die mense duskant die draadgrenslyn √ en gooi die mense duskant met klippe. √ (2)
- 12.9 Sy het gesê sy sal die dood aanvaar as Evert haar 'n kleinkind kan gee. (1)
- 12.10 Sy het geweet waarheen hy op pad was √ en het gevrees dat die wagte hom sal doodskiet. √ (2)
- 12.11 Hy was skrikkerig dat die wagte hom dalk sou doodskiet. (1)
- 12.12 Liedjies/liedere wat hy en Anna geken het. (1)
- 12.13 Hulle het (soos Evert) ook pyn en verlange ervaar. (1)
- 12.14 Hulle het hom beledig. (1)
- 12.15 Hy het Anna stadig aan die anderkant sien naderkom. (1)
- 12.16 Hulle lang, swart jasse √ en die gewere in hul hande. √ (2)
- 12.17 Oor liefde, die seer, die pyn en verlange wat nie net hulle s'n was nie √, maar ook dié van die dorpenaars. √ (2)
- 12.18 Hulle het aan beide kante van die doringdraad versamel √ om na die musiek te luister. √ (2)
- 12.19 Die wagte was ook van hulle geliefdes weggeneem √ (om hulle dienspligte op 'n vreemde plek te kom uitvoer) en die musiek het hulle dus ook aan hul geliefdes en verlange laat dink √ (2)
- 12.20 Vir daardie kort rukkie kon hulle van die draad (en al die ellende, skeiding wat dit bring) vergeet √ en hoop dat die skeiding eendag opgehef sou word. √ (2)

AFDELING D: GEDIGTE**BEANTWOORD TWEE VAN DIE VOLGENDE GEDIGTE UIT VERSJOERNAAL.****VRAAG 13: KONTEKSTUELE VRAAG****Talle tonge – Mathews Phosa**

13.1	alliterasie		(½)
13.2	13.2.1	salf	(1)
	13.2.2	een	(1)
13.3	Plofklanke (eenlettergrepige woorde) Kort, harde (vokaal) klanke Klanknabootsing Herhaling Alliterasie		(enige TWEE) (2)
13.4	13.4.1	WAAR	(1)
	13.4.2	“Een tong op ’n gegewe oomblik”	(1)
13.5	13.5.1	smaak	(1)
	13.5.2	gehoor	(1)
13.6	13.6.1	figuurlik	(1)
	13.6.2	Jy bloei nie werklik nie, √ dis net om te wys hoe woorde kan seermaak. √	(2)
13.7	Ons moet eerder stilbly.		(1)
13.8	13.8.1	C “n heuningtong”	(1)
	13.8.2	D “n tong om te sny”	(1)
	13.8.3	B “n tong stomp”	(1)
	13.8.4	A “n tong om te salf”	(1)
13.9	kwatryn		(1)

[17½]**OF**

VRAAG 14: KONTEKSTUELE VRAAG**'n klein beriggie – Vincent Oliphant**

- 14.1 Hulle het van hom gelees. (½)
- 14.2 Hy het motors, meubels en 'n huis gehad. (1)
- 14.3 Die leser (1)
- 14.4 Hy het baie moeite/alles moontlik gedoen. (1)
- 14.5 Hy het alles moontlik gedoen om 'n werk te kry/sy situasie te verbeter. (1)
- 14.6 14.6.1 ONWAAR (1)
- 14.6.2 “nou wil ek sy verhaal voltooi anders word 'n storie van ons tyd verbloem” (1)
- 14.7 Hy het in homself geglo/nie maklik moed opgegee nie. (1)
- 14.8 Die man se skuldeisers (1)
- 14.9 C paarrym (1)
- 14.10 Die gebeure is universeel/kan na enige persoon verwys. (1)
- 14.11 14.11.1 E Die laaste strooi (1)
- 14.11.2 C Gevoel van hopeloosheid (1)
- 14.11.3 B Strofe van twee reëls (1)
- 14.11.4 A Weggesteek (1)
- 14.11.5 D Weerstand bied (1)
- 14.12 Daar is baie mense wat selfmoord pleeg ✓ omdat hulle probleme het. Die spreker wil die storie vertel ✓ waarom hierdie man selfmoord gepleeg het./ Hy wil wys hoe belangrik 'n huwelik kan wees, ✓ want die man kon alles verduur behalwe dat sy vrou ontrou was. ✓ (2)

[17½]

VRAAG 15: KONTEKSTUELE VRAAG**Wetenskapmannetjies – Antjie Krog**

- 15.1 dat die son inkrimp/eendag gaan verdwyn (½)
- 15.2 15.2.1 ONWAAR (1)
- 15.2.2 Dit verwys na haar opinie van die werk wat hulle doen. Sy dink nie veel daaraan nie. (1)
- 15.3 Die son word kleiner. (1)
- 15.4 15.4.1 B sonsondergang (1)
- 15.4.2 D horison (1)
- 15.4.3 A die son lyk rooi (1)
- 15.4.4 C lyk of dit brand (1)
- 15.5 Nie toegewyd nie, √ akademies nie sterk nie, √ skenk nie veel aandag in die klas nie. √ (3)
- 15.6 15.6.1 Die wetenskapmannetjies (1)
- 15.6.2 Almal wat van die natuur hou. (1)
- 15.7 D gebroke rym (1)
- 15.8 personifikasie (1)
- 15.9 Wanneer die son sak √ lyk dit asof hy sy kop teen die horison stamp. √ (2)
- 15.10 “kwadreer” (1)

[17½]**OF**

VRAAG 16: KONTEKSTUELE VRAAG**Vrou langs die pad – Louis Esterhuizen**

- 16.1 Die kleur/bruin (½)
- 16.2 Die bestuurder ✓ van die motor wat haar raakgery het, het weggery. ✓ (2)
- 16.3 16.3.1 ONWAAR (1)
- 16.3.2 Die gedig sê sy slaap haar laaste slaap/Sy is dood. (1)
- 16.4 Hy noem nêrens haar naam nie. (1)
- 16.5 D gebroke rym (1)
- 16.6 16.6 B vergelyking (1)
- 16.6 D alliterasie (1)
- 16.6 A personifikasie (1)
- 16.6 C eufemisme (1)
- 16.7 uur na uur (1)
- 16.8 om kos en klere te koop (1)
- 16.9 “flarde” (1)
- 16.10 Die son sal (gou) weer (oor die bulte) skyn. (1)
- 16.11 Die lewe **SAL** nog voortgaan ✓ al is die vrou dood. ✓ (2)
- 16.12 Om aan te dui waar die vrou gesterf het. (1)

[17½]**GROOTTOTAAL: 70**

7.2 EERSTE ADDISIONELE TAAL

RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG

Let op die verskil in die puntetoekenning vir inhoud versus struktuur en taal

KODES EN PUNTETOEKENNING	INHOUD [25]		STRUKTUUR EN TAAL [10]
	Interpretasie van die onderwerp. Grondige argumente, verantwoordings en begrip van die voorgeskrewe werk.		Struktuur, logiese vloei en aanbieding. Gebruik van taal, toon en styl in opstel.
Kode 7 A 80–100%	Uitmuntend 20 tot 25 punte	Uitmuntend 08–10 punte	Samehangende en gestruktureerde opstel. Uitstekende inleiding en afsluiting. Argumente is goed gestruktureerd en duidelik ontwikkel. Taal, toon en styl is gevorderd, treffend en korrek.
Kode 6 B 70–79%	Verdienstelek 17½–19½ punte	Verdienstelek 7–7½ punte	Opstel is goed gestruktureerd. Goë inleiding en afsluiting. Argumente en gedagtelyn is maklik om te volg. Taal, toon en styl is korrek en gepas vir die doel. Goë aanbieding.
Kode 5 C 60–69%	Beduidend 15–17 punte	Beduidend 6–6½ punte	Duidelike struktuur en logiese vloei van argumente. Inleiding, afsluiting en ander paragrawe is samehangend georganiseer. (koherensie) Vloei van argumente kan gevolg word. Taal, toon en styl is grootliks korrek.
Kode 4 D 50–59%	Voldoende 12½–14½ punte	Voldoende 5–5½ punte	Geringe bewyse van struktuur. Goed gestruktureerde en logiese vloei en samehang ontbreek. Min taalfoute; toon en styl is meestal gepas. Paragrawe is meestal korrek.
Kode 3 E 40–49%	Matige 10–12 punte	Matige 4–4½ punte	Beplanning van die struktuur is gebrekkig. Argumente nie logies gerangskik nie. Paragrawe is foutief. Opvallende taalfoute. Toon en styl nie gepas vir die doel nie.
Kode 2 F 30–39%	Basiese 7½–9½ punte	Basiese 3–3½ punte	Swak aanbieding en gebrek aan beplanning beïnvloed die vloei van die argumente. Taalfoute en foutiewe styl maak opstel onsuksesvol.
Kode 1 F tot H 0–29%	Ontoereikend 0 tot 7 punte	Ontoereikend 0–2½ punte	Moelik om te bepaal of die onderwerp aangespreek word. Geen bewyse van logiese beplanning nie. Geen paragrawe en koherensie nie. Swak taalgebruik. Verkeerde styl en toon.